

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-865/19 - 1

Kohtuasi C-865/19

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

27. november 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunal d'instance de Rennes (Rennes'i esimese astme kohus, Prantsusmaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

21. november 2019

Hageja:

Caisse de Crédit Mutuel Le Mans Pontlieue

Kostja:

OG

[...]

21. novembri 2019. aasta KOHTUOTSUS

[...]

MILLE POOLED ON:

HAGEJA:

CAISSE DE CREDIT MUTUEL LE MANS
PONTLIEUE [...], LE MANS [...] [lk 2]

JA:

KOSTJA(D):

OG

[...] ST GRÉGOIRE, [...]

ET

ASJAOLUDE MEELDETULETUS, MENETLUS. POOLTE NÕUDED JA VÄITED

CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE andis 7. augusti 2008. aasta notariaalakti alusel OG-le ja PF-le kinnisvara omandamiseks:

- laenu MODULIMMO summas 80 275 eurot, mis tuli tagasi maksta 300 igakuise osamaksena, intressimääraga 4,85%,

- 13 200 eurot laenu intressimääraga 0, mis tuli tagasi maksta 96 igakuise osamaksena.

Laen, mille intressimäär oli 0, maksti tagasi 2016. aasta juulis.

Kuna tasumata maksed kogunesid, teatas CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE 26. aprilli 2018. aasta vastuvõtuteatisega tähitud kirja teel lepingu lõpetamisest ning nõudis 78 080 euro tasumist.

Teade sissenõude kinnisvarale pööramise kohta edastati asjaomastele isikutele 11. mail 2018 notaribüroos.

11. juuni 2018. aasta avaldusega, mis saabus tribunal d'instance de Rennes'i (Rennes'i esimese astme kohus) 13. juunil 2018, palus CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE arestida OG töötasu, selleks et nõuda sisse võlg summas 78 602,57 eurot.

Samasugune avaldus esitati ka PF-i suhtes.

Kohtuasja arutati 11. oktoobri 2018. aasta kohtuistungil ning uus kohtuistung määrati 20. detsembriks 2018, selleks et võlausaldajal oleks võimalik anda selgitusi võimaliku kaheaastase aegumistähtaja, kohaldatava intressimäära ja sissenõutava põhisumma kohta.

Seejärel lükati kohtuistung 28. veebruarile 2019, selleks et võimaldada võlausaldajal anda selgitusi laenulepingusse ja laenupakkumisse märgitud krediidi kulukuse määra võimaliku vea kohta.

24. detsembri 2018. aasta teatega andis kohus pooltele teada, et proportsionaalne krediidi kulukuse määr 80 275 euro suuruse laenu puhul, millele lisanduvad kulud 583 eurot ja mis tuleb tagasi maksta 96 igakuise osamaksega summas 384,90 eurot ning seejärel 204 igakuise osamaksega summas 527,55 eurot, v.a kohustuslik kindlustus 22,76 eurot kuus, mis on välja arvatud vastavalt 10. juuni 2002. aasta dekreedis nr 2002-98 sätestatud ajakohastamise meetodile, mis kehtib kõikide laenude suhtes, oli 5,364511%, kolmanda kümnendkohani ümardatuna 5,365%, mitte 5,363%, nagu oli kirjas laenupakkumises.

[...] [määra arvutamise valem]

Kohus märkis, et küsimus, kas juhul, kui krediidi kulukuse määr on 5,364511%, võib laenuandja välja kuulutatud määr 5,363% pidada täpseks, tasub arvatavasti esitada [lk 3] Euroopa Liidu Kohtule, kuna krediidi kulukuse määr (alates 1. oktoobrist 2016 krediidi kulukuse aastamäär) ümardamise eeskirjad kuuluvad ühenduse õiguse kohaldamisalasse.

[...] [riigisisene menetlus]

Kirjalikes seisukohtades palub [...] CAISSE DE CREDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE [...]

- lükata OG ja PF-i kõik taotlused, eesmärgid ja nõuded tagasi;
- tunnistada vastuvõetavaks ja põhjendatuks tema taotlus arestida OG ja PF-i töötasu;
- otsustada, et tema maksenõude hagi ei ole aegunud;
- sedastada, et selle aluseks on täitedokument;
- otsustada, et ei ole põhjust vähendada kokku lepitud intressimäära;
- teha määrus OG ja PF-i töötasu arestimise kohta, selleks et nõuda sisse võlg, mille tasumine peatati ajutiselt 11. juunil 2018, summas 78 663,46 eurot;

[...]

CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE vaidleb vastu kostjate esitatud eelotsusetaotlusele. Ta leiab, et kohaldatavad eeskirjad on selged, võttes eelkõige arvesse cour de cassationi (kassatsioonikohus) kohtupraktikat, mille kohaselt ei saa laenuvõtja tugineda krediidi kulukuse aastamäära veale, juhul kui see ei mõjuta esimest kümnendkohta.

Lisaks leiab ta, et OG ja PF ei saa enam tugineda krediidi kulukuse aastamäära tühisusele viieaastase aegumistähtaja alusel, kuna notariaalakt kiideti heaks 7. augustil 2008.

Sisuliselt leiab ta, et laenuvõtjad, kes ei ole tõendanud, et nad oleksid laenupakkumisi võrrelnud, ei ole kahju kannatanud.

Lisaks väidab ta, et tema arvutused, mis põhinevad aastamääral, mis on jagatud 12-ga võrdsete kuude reegli alusel, mis on lubatud nii õigusaktidega kui ka kohtupraktika alusel, on absoluutselt õiged ning et arvutusmeetod, mida kasutas kohus ja mida kasutavad kostjad, ei ole kohaldatav.

Veel leiab ta, et tema hagi ei ole aegunud ja selle summa on igati õigustatud, ega nõustu ajapikenduse taotlusega. [lk 4]

Kirjalikes seisukohtades, mis puudutavad ka PF-i [...], palub OG, [...]:

enne vaidluse lõplikku lahendamist

- esitada Euroopa Liidu Kohtule eelotsuse küsimus 16. veebruari 1998. aasta direktiivi 98/7/EÜ tõlgendamise kohta Prantsuse õiguses;

sisulises osas,

- tuvastada kõne all oleva laenu intresse puudutava sätte tühisus,

- esimese võimalusena tunnistada tühiseks CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE õigus intressidele ja tasudele ning määrata laenusummaks 33 179,98 eurot;

- teise võimalusena asendada kokkulepitud intressimäär seadusliku intressimääraga ning teha korraldus tasaarvestada laenu põhiosa ja seadusliku intressimääraga maksta jäänud intressid ning hüvitada erinevus seni kokkulepitud määraga makstud intresside ja tagasiulatuvalt kohaldatava seadusliku määraga makstavate intresside vahel;

- igal juhul anda neile võimalikult palju ajapikendust ning otsustada, et tasumisele kuuluvatelt summadelt ei arvestata võimaldatud ajapikenduse ajal intressi;

[...]

Ta väidab, et viieaastast aegumistähtaega hakatakse arvestama päevast, mil nad said teada võimalusest esitada hagi, s.t siis, kui kohus omal algatusel asjaomase väite tõstas. Ta lisab, et krediidi kulukuse aastamäära nimetamine lepingus on olulise tähtsusega, nagu on sedastanud ka Euroopa Kohus, ning täpsustab, et nimetatud määr on oma olemuse tõttu tarbija nõusoleku jaoks määrava tähtsusega.

KOHTUMÄÄRUSE PÕHJENDUSED

KREDIIDI KULUKUSE AASTAMÄÄRA VIGA

1. Hagi aluse aegumine

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (code de procédure civile'i) artikli 122 kohaselt on asja läbivaatamist takistav asjaolu igasugune väide, millega püütakse saavutada vastaspoole nõude vastuvõetamatuks tunnistamist sisulise läbivaatamiseta kohtusse pöördumise õiguse puudumise tõttu, näiteks hagi esitamise õiguse puudumise tõttu, põhjendatud huvi puudumise tõttu, aegumise tõttu, määratud tähtaja tõttu või kohtuotsuse seadusjõu tõttu.

Käesoleval juhul, kuna kõnealune krediidleping sõlmiti 7. augustil 2008, leiab pank, et laenuvõtjad ei saa enam tugineda krediidi kulukuse aastamäära veale.
[lk 5]

Esiteks tuleb märkida, et selle väite esitas kohus, keda ei saa mingil juhul samastada poolega. Sellist aegumist saab kohaldada vaid kohtule esitatud hagi ning selle peale esitatud vastuhagi korral. Niisiis kohaldatakse aegumist kohtuasja poolte puhul, mitte kohtu puhul. Kui kohus esitab omal algatusel õigusväite, on selle algatuse eesmärk tagada õiguskaitse; niisiis ei tegutse kohus poolena ega esita mingit nõuet. Seega ei saa seda tunnistada „vastuvõetamatuks“.

Lisaks, seoses vaidlusaluse aegumise arvestamise algusajaga ei ole kohtu olukord samasugune nagu laenuvõtjal, kes oleks võinud, kui oletada, et ta on piisavalt tutvunud tarbijaõiguse keerdkäikudega, tuvastada kohe pärast lepingu allkirjastamist vastuolu asjaomasel valdkonnas kohaldatavate õigusnormidega, ning kes aegumistähtaega mööda lastes oleks üles näidanud hooletust. Kuna kohtunik ei teadnud mõistagi lepingust enne protsessi algust midagi, ei saa aegumistähtaaja arvestamise algust määrata varasemaks hagi esitamise ajast.

Pealegi ei ole seadusandja kehtestanud omal algatusel läbivaatamisele mingit tähtaega. [...] [õigusnormide kujunemislugu]

Lõpuks, võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu praktikat, peab vajadus tasakaalustada „ebavõrdset olukorda tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel [...] positiivse välise ja lepingupooltest sõltumatu sekkumisega selliseid kohtuvaidlusi menetleva siseriikliku kohtu poolt“ (21. aprilli 2016. aasta kohtuotsus C-377/14, Radlinger, punktid 66 ja 67) suunama kohut omal algatusel tõstatama tuvastatud rikkumised, eelkõige rängimad neist (16. novembri 2016. aasta kohtuotsus C-42/15, Home Credit Slovakia, punktid 70 ja 71), ning riigisisese õigusega ei saa tal keelata seda teha pärast teatava tähtaja möödumist (21. novembri 2002. aasta kohtuotsus C-473/00, Cofidis).

See, kui kohus parandab, kui ta näeb selleks vajadust, ühe poole nõrkust või teadmatust, on suurepärane näide õiglasest kohtumenetlusest.

Seoses pooltega tuleb meenutada, et vastuhagid ja vastuväited esitatakse sama moodi kohtuasja poolte vastu. Laenuvõtja väited, juhul kui nende eesmärk on üksnes tema vastu esitatud nõuete rahuldumata jätmine, on üksnes sisuline vastuväide tsiviilkohtumenetluse seadustiku (code de procédure civile) artikli 71 tähenduses, mida aegumine ei mõjuta.

Intresside saamise õiguse tühistamise või krediidi kulukuse aastamäära tühistamise põhjused kuuluvad sisulise vastuväite korra alla, kuna need kujutavad endast vahendit, mille eesmärk on paluda pärast sisulist õiguslikku hindamist lükata põhjendamatusse tõttu vähemalt osaliselt tagasi vastaspoole väide, ilma et sellega kaasneks vastuhagi üleliigselt makstud summa tagasimaksmise kohta. [lk 6]

Lõpuks ei ole tõendatud, et OG ja PF kui laenuvõtjad, keda ei olnud hoiatud, oleksid suutnud iseseisvalt avastada krediidi kulukuse aastamäära kui perioodimäära arvutamise vead, mis ei tulene lihtsalt teatavate tasude unustamisest, vaid üleüldisest arvutusveast.

Seega ei saa kostja suhtes kohaldada hagi aluse aegumist.

Niisiis lükatakse asja läbivaatamist takistav asjaolu tagasi.

2. Eelotsuse küsimuste analüüs

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 1998. aasta direktiivi 98/7/EÜ, millega muudetakse direktiivi 87/102/EMÜ liikmesriikide tarbijakrediiti käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta, II lisas on ette nähtud krediidi kulukuse aastamäära arvutamiseks kasutatav valem, ja täpsustatud (märkus d):

„Arvutuse tulemus esitatakse vähemalt ühe kümnendkoha täpsusega. Konkreetse kümnendkohani ümardamisel kohaldatakse järgmist reeglit: kui sellele kümnendkohale järgneva kümnendkoha number on 5 või suurem kui 5, suurendatakse selle konkreetse kümnendkoha numbrit ühe võrra.“

Sama reegel on sätestatud ka 23. aprilli 2008. aasta direktiivis 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ, ning hiljem 4. veebruari 2014. aasta direktiivis 2014/17/EL elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute kohta, järgmises sõnastuses:

„Arvutuse tulemus esitatakse vähemalt ühe kümnendkoha täpsusega. Kui järgmisel kümnendkohal olev number on 5 või suurem kui 5, suurendatakse eelneva kümnendkoha numbrit ühe võrra.“

Riigisisese õigusesse on ühenduse õigusest tulenev matemaatiline valem üle võetud tarbijakaitseseadustiku (code de la consommation) artikli R314-3 (endine artikkel R313-1 III) lisas ning ümardamise reegel on välja toodud nimetatud lisa [punktis] d) (*„Arvutuse tulemus esitatakse vähemalt ühe kümnendkoha täpsusega. Konkreetse kümnendkohani ümardamisel kohaldatakse järgmist reeglit: kui sellele kümnendkohale järgneva kümnendkoha number on 5 või suurem kui 5, suurendatakse selle konkreetse kümnendkoha numbrit ühe võrra.“*) Kuni 30. septembrini 2016 kohaldati eespool nimetatud ümardamise reeglit formaalselt vaid tarbijakrediidilepingutele, kuid kohtupraktikaga laiendati seda ka eluasemelaenudele. 29. juuni 2016. aasta dekreediga vormistati see laiendus ametlikult eluasemelaenudele alates 1. oktoobrist 2016.

On ilmselge, et kaks lauset, mis moodustavad eespool viidatud punkti d, täiendavad teineteist: esimene lause (*„Arvutuse tulemus esitatakse vähemalt ühe kümnendkoha täpsusega“*) nõuab, et esitatud oleks vähemalt üks kümnendkoht: mõiste „kümnendkoht“ tähendab numbreid, mis jäävad kümnendmurrus komast paremale, mitte arvulist väärtust; sõna „täpsusega“ (millega ei kaasne omadussõna „matemaatilise“), tähendus esimeses lauses on niisiis matemaatiline täpsusjärk. [lk 7]

Teine lause („Konkreetsse kümnendkohani ümardamisel kohaldatakse järgmist reeglit: kui sellele kümnendkohale järgneva kümnendkoha number on 5 või suurem kui 5, suurendatakse selle konkreetse kümnendkoha numbrit ühe võrra“) omakorda sätestab ümardamise reegli viimase esitatud kümnendkoha kohta (see võib olla ka esimene, kui laenuandja toob välja vaid ühe kümnendkoha): nimetatud kümnendkohta tuleb kohandada vastavalt järgmisel kümnendkohal oleva numbri suurusele.

Nii on seda tõlgendanud enamik autoreid ning ka Euroopa Komisjon, kes on selle teksti algne koostaja [...]. [viited õiguskirjandusele]

Cour de cassation (kassatsioonikohus) ei jaga sellist tõlgendusviisi. Nimetatud kohus leiab, et artikli esimeses lauses („Arvutuse tulemus esitatakse vähemalt ühe kümnendkoha täpsusega“) tähendab sõna „täpsusega“ tulemuse matemaatilist õigsust (mitte kümnendkohtade arvu) ning et nimetatud kümnendkoht tähendab esimese kümnendkoha arvvaartust ehk suurusjärku 0,1. Nimetatud kohus leiab seega, et krediitdilepingus nimetatud määr on täpne, kui vahe selle ja tegeliku määra vahel on „väiksem kui tarbijakaitseadustiku (code de la consommation) artiklis R313-J (nüüd R314-3) sätestatud kümnendkoht“ (esimene tsiviilkolleegium, 26. november 2014, nr 13-23033 – esimene tsiviilkolleegium, 9. aprill 2015, nr 14-14216). Kassatsioonikohus jätab niisiis täielikult kõrvale punkti d teise lause ning ajab ühtlasi esimeses lauses segamini täpsuse ja matemaatilise õigsuse. Selline tõlgendus võib aga tuua kaasa konkurentsimoonutusi, eelkõige kinnisvaralaenude valdkonnas: kasutades näidet eespool viidatud 9. aprilli 2015. aasta kohtuotsusest nr 14-14216, on tõepoolest ahvatlevam kuulutada välja intressimäär 5,79% (või isegi 5,75%, kuna ka see ümardub 5,8% peale), selle asemel, et mainida tegelikku määra 5,837% või 5,84%, samas kui tasud ja kuumaksed on tegelikult samad. Kui tegemist on 500 000 euro suuruse laenuga 30 aastaks, valib võimalik laenuvõtja tõenäoliselt pigem asutuse, kes pakub välja (vähendatud) krediidi kulukuse määra 5,75%, asutuse asemel, kes kuulutab välja (tegeliku) krediidi kulukuse määra 5,84%, kuna ta usub, et see võimaldab märkimisväärset kokkuhoidu (näite puhul oleks see 8103,07 eurot laenuperioodi peale).

Käesolevas kohtuasjas on laenupakkumises nimetatud krediidi kulukuse määr 5,363%, samas aga tegelik määr 5,364511%; kuna vahe nende vahel on väiksem kui 0,1, tuleks cour de cassationi (kassatsioonikohus) valitud punkti d tõlgenduse puhul tunnistada määr 5,363% õigeaks vaatamata sellele, et viimane märgitud kümnendkoht on vale. Kui tegemist on 80 275 euro suuruse laenuga 300 kuuks, valib võimalik laenuvõtja tõenäoliselt pigem asutuse, kes pakub välja krediidi kulukuse määra 5,363%, asutuse asemel, kes kuulutab välja krediidi kulukuse määra 5,365%, kuna ta usub, et see võimaldab kokkuhoidu, olenemata kokkuhoiu suurusest.

Võttes arvesse punktis d sätestatud ümardamise reegli praktilist tähtsust ning kuna tegemist on ühenduse õigusnormiga, mida kohaldatakse kõikidele tarbijakrediidi

lepingutele, nii tarbimislaenudele kui ka kinnisvaralaenudele, peaks Euroopa Kohus otsustama, kuidas tuleb kõnealust reeglit tõlgendada.

Cour de cassation (kassatsioonikohus) aga keeldub Euroopa Kohtu poole pöördumast [...] **[lk 8]** [...]. [viide kohtupraktikale]

2017. aastal esitas tribunal d'instance de Limoges (Limoges'i esimese astme kohus) sarnaste kohtuasjade raames kahel korral Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse ümardamise reegli kohta [...], kuid mõlemal juhul loobus laenuandja hagist, eelistades kaotada suuri summasid [...], selle asemel, et lasta Euroopa Kohtul teha otsus.

Seetõttu on vaja esitada uus eelotsuse küsimus.

ESITATUD PÕHJENDUSTEST LÄHTUDES

Teeb tribunal d'instance de Rennes (Rennes'i esimese astme kohus) vaheotsuse,

- **LÜKKAB TAGASI** asja läbivaatamist takistava asjaolu;

- **ESITAB** Euroopa Liidu Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

Juhul kui krediidi kulukuse aastamäär on tarbijale 5,364511%, kas 16. veebruari 1998. aasta direktiivist 98/7/EÜ, 23. aprilli 2008. aasta direktiivist 2008/48/EÜ ja 4. veebruari 2014. aasta direktiivist 2014/17/EL tulenev reegel, mis näeb ette: „Arvutuse tulemus esitatakse vähemalt ühe kümnendkoha täpsusega. Kui järgmisel kümnendkohal olev number on 5 või suurem kui 5, suurendatakse selle konkreetse kümnendkoha numbrit ühe võrra“, lubab õigeks pidada märgitud krediidi kulukuse aastamäär 5,363%?

[...]